

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : डिसेंबर – २०२३

तृतीय वर्ष

सत्र – ६

विषय:- योग तत्त्वज्ञान (भाग-६) (YC – 601 / YC - 6011)

दिनांक : १४/१२/२०२३

गुण : ६०

वेळ : दु. २.०० ते. दु. ४.३०

सूचना :

१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

(४०)

- १) षट्चक्रांचे सविस्तर वर्णन करा.
- २) घेरंड संहितेतील समांगाची नावे व प्रयोजन सांगा. कोणत्याही एका अंगाची माहिती सांगा.
- ३) घेरण्डसंहितेतील समाधीचे प्रकार व समाधीसोबत च्या मुद्रा सांगा.
- ४) योगवाशिष्ठ ग्रंथातील ज्ञानाच्या सप्तभूमी स्पष्ट करा.
- ५) योगदर्शनात किती समाधी सांगितल्या आहेत? कोणतीही एक समाधी सविस्तर लिहा.
- ६) घेरण्डसंहितेत किती मुद्रांचे वर्णन आले आहे? कोणत्याही एका मुद्रेचे वर्णन करा.

प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(१०)

- १) ज्ञानेश्वरीतील कुंडलिनीचे रूपकात्मक वर्णन लिहा.
- २) घेरण्डसंहितेतील धौतीचे ४ प्रकार व त्याचे उपप्रकार स्पष्ट करा.
- ३) योगवाशिष्ठ ग्रंथातील आधी व्याधी संकल्पना विशद करा.
- ४) हठयोगातील समाधी विचार लिहा.

प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

(१०)

- १) कुंडलिनी
- २) घेरण्डसंहितेतील कपालभाती
- ३) मोक्षाचे द्वारपाल
- ४) घेरण्डसंहितेतील ध्यान

Translation in English

Sub: Yoga Philosophy (Part – VI) (YC-601/YC--6011)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
- 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.

-
- Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)**
- 1) Describe the six chakras in detail.
 - 2) Write the Name and purpose of the Saptanga in Gherand Samhita. Describe any one of them?
 - 3) State the types of samadhi in Gheranda Samhita and the Mudra associated with samadhi.
 - 4) Explain the Saptabhoomi of knowledge in Yoga Vasistha.
 - 5) How many Samadhis are mentioned in Yoga Darshan? Write any one Samadhi in detail.
 - 6) How many Mudras are described in Gherand Samhita? Describe any one of them.
- Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)**
- 1) Write a metaphorical description of Kundalini in Dnyaneshwari.
 - 2) Explain the 4 types of dhauti and its subtypes in Gheranda Samhita.
 - 3) Explain the concept of Aadhi and Vyadhi in the Yog Vashishta text.
 - 4) Write Samadhi thoughts in Hatha Yoga.
- Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)**
- 1) Kundalini
 - 2) Kapalbhata in Gheranda Samhita
 - 3) Four Dwarpal (Gatekeepers) of Mukti (Salvation)
 - 4) Meditation in the Gheranda Samhita
-